SISTEMUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE ÎNTRE STRUCTURAL ȘI FUNCȚIONAL

Iuliana CAZACENCO (SÎRBU), studentă
CZU: 354(478) apfrispa2018.iuliana.sirbu@gmail.com

The paper represents a theoretical and practical analysis of the mechanism of organization and functioning of central public administration authorities in the evolution and modernization of public administration. The issue of the given system will always be current as these authorities must be well organized and functional, as it directly influences the consolidation of a modern and efficient public administration, able to respond to needs of people.

Administrația publică ilustrează bazele instituționale ale modului în care sunt guvernate țările lumii. Acest sistem de instituții răspunde nevoilor societății și funcționează pe bază de structuri organizatorice, procese, politici publice bine determinate. Sistemul administrației publice centrale îl constituie totalitatea autorităților publice aflate în raporturi de interdependență, care formează un întreg organizat și stabilesc ordinea și funcționarea instituțiilor de stat la nivel central. În sens îngust, din sistem face parte Guvernul şi autorităţile publice din subordinea sa nemijlocită. În sens larg, aceasta cuprinde şi autorităţile administrative autonome faţă de Guvern şi chiar autorităţile tuturor ramurilor puterii de stat, cea legislativă, judecătorească, şi cea executivă [1, p. 347-348].

Statul Republica Moldova în evoluție a cunoscut mai multe sisteme de administrare publică determinate de diferiți factori și circumstanțe. Procesul de constituire al administrației publice actuale în general a debutat începând cu anii 1990, fiind marcat de reformarea sistemului politic [2, p.11]. Sistemul actual al administrației publice centrale s-a constituit în câteva etape: etapa constituțională (1990- 1994), etapa post-constituțională (1994-2000), etapa determinată de modificări şi completări ale Constituţiei Republicii Moldova (noiembrie 2000-2005) și etapa marcată de adoptarea Strategiei de reformă a administraţiei publice centrale (2006). Toate aceste etape au influențat substanțial procesul de modernizare a administrației publice centrale.

Din considerentul aspirațiilor Republicii Moldova de a corespunde standardelor europene, autorul a considerat important de a analiza sub aspect structural-funcțional structurile administrative centrale din statele europene. Structural, administraţia publică centrală cuprinde trei categorii: a) organisme administrative centrale reprezentate de structuri guvernamentale şi structuri ministeriale; b) organisme administrative specializate şi c) organisme administrative periferice (desconcentrate).

Elementul fundamental al aparatului administrativ central este Guvernul. Din punctul de vedere al modului în care este reglementat rolul Guvernului în mecanismul politic şi statal, constituţiile diferitelor state evidenţiază două situaţii: a) constituţii care fac o calificare expresă – constituţii care stabilesc un rol trihotomic, ca în cazul Spaniei; un rol dihotomic, ca în cazul Franţei; un rol exclusiv politic (Olanda) sau un rol exclusiv administrativ (Austria); b) constituţii care nu fac o calificare expresă, rolul Guvernului fiind determinat în urma interpretării Constituţiei [3, p.34]. O altă instituție importantă o constituie *Șeful statului*. Există diferenţe considerabile în ce priveşte atribuţiile şi rolul politic al șefilor de stat, aspect care demonstrează că se pune accent pe statutul lor în sistemul politic. Şeful statului reprezintă statul, în această calitate având un anumit număr de atribuţii nominale: arbitrajul în viaţa politică, intervenţia în procesul legislativ și dreptul la graţiere.

Ministerele fac parte din categoria organelor administraţiei publice centrale de specialitate, care conduc şi coordonează administraţia publică în diferite domenii şi ramuri de activitate. Un caracter particular se regăsește spre exemplu în sistemul guvernamental suedez, unde sunt 11 ministere cu efectivul-limită de 1.500 de membri. Astfel, cea mai mare parte a sarcinilor care, în mod normal, revin ministerelor, este atribuită autorităţilor locale autonome. Totuși, o problemă care se cristalizează pe fundalul statelor europene este modificarea relativ frecventă a numărului şi titulaturii ministerelor.

Sistemul Administrației Publice Centrale din Republica Moldova este constituit din autoritățile puterii executive cu competenţe generale *(Preşedintele, Guvernul)* care exercită funcţii administrative cumulativ cu cele publice și cele cu competențe speciale *(ministerele).*

Un rol important în modernizarea administrației publice centrale îl constituie parcursul european, Reforma administrației publice centrale; Reforma Guvernului; Strategiile Naționale de Dezvoltare, întrucât se axează pe activarea unor instituții transparente, eficiente, și profesioniste. Într-o sinteză a lucrurilor, se evidențiază: reducerea numărului de ministere de la 16 la 9, reorganizarea structurilor subordonate Guvernului şi a autorităţilor subordonate ministerelor, eficientizarea activității instituțiilor, optimizarea costurilor administrative și creșterea motivării financiare a angajaților.

Transparenţa în procesul decizional a fost îmbunătăţită prin lansarea oficială a portalului www.particip.gov.md într-un nou format ce asigură legătura cu site-rile ministerelor. Autoritățile centrale au evoluat constant printr-un proces absolut necesar unei societăți moderne – *guvernarea electronică*, al cărui scop este creşterea gradului de participare politică a cetăţenilor şi eficientizarea activității aparatului administrativ.[4]. Deși la această etapă Administrația Publică Centrală a întreprins unii pași pentru a consolida aranjametele în plan structural și funcțional, totuși la nivel național o problemă rămâne a fi lipsa de implementare deplină a tuturor obiectivelor.

Studiul de caz al lucrării a fost centrat pe analiza dimensiunii structural-funcționale a unei autorități din sistem, și anume, a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. Deși, ministerul a avut experiența comasărilor care nu au funcționat, la 21 iulie 2017, prin Hotărârea Parlamentului nr.246 din 20.07.2017 ministerul a fost reformat. Elementele inovative ale reformei guvernului asupra ministerului sunt: crearea unui centru unic de generare a politicilor publice în domeniul muncii, protecției sociale și sănătății; micșorarea cheltuielilor la bugetul de stat, optimizările de personal (circa 50%) și asigurarea unor salarii atractive ale angajaților.

Analizând activitatea ministerului în anul 2020, se pot remarca realizările: dezvoltarea pe termen lung a sistemului de sănătate (Strategia națională sectorială în domeniul sănătăţii pentru anii 2020-2030); majorări cu 30% a salariilor de funcție ale personalului medical; ajustarea legislației muncii (art. 100^1 Codul muncii); asistența socială a familiilor cu venituri mici, vârstnicilor și veteranilor (în anul 2020,

75.700 de familii au beneficiat de ajutor social a câte 1.121 lei) [5, p.5]. Totodată, există și deficiențe precum ar fi managementul defectuos, slăbirea capacităților instituționale, insuficiența resurselor financiare, lipsa unor sisteme automatizate de sistematizare, monitorizare a datelor.

Concluzionând cele expuse *supra*, aducem la cunoștință faptul că administrația publică centrală constituie un ansamblu de instituții de vârf care sunt responsabile de organizarea executării și executarea în concret a legii. Fiind un domeniu dinamic, implică permanentă evoluție și schimbare pentru a răspunde necesităților comunitare. Experiența internațională demonstrează că este extrem de important ca statul să dispună de un aparat de instituții central, care să nu fie extrem de aglomerat structural și funcțional. Este necesar ca acesta să fie bine organizat cantitativ și calitativ pentru a nu se admite suprapuneri de funcții și ambiguități. Chiar dacă programele de guvernare și strategiile de reformă au obiective ambițioase, acestea nu au fost niciodată pe deplin puse în aplicare, pentru că nu a existat capacitate administrativă și coordonare pe măsură a aplicării acestora. În situația actuală, marcată vizibil de pandemie, s-a demonstrat repetat cât de important este ca instituțiile statului să fie funcționale, capabile de a gestiona diverse situații în interesul cetățenilor.

Referințe:

1. STURZA, A. Evoluţia structurii administraţiei publice centrale în Republica Moldova în anii 2001-2013. În: *Teoria şi practica administrării publice.* Chișinău, 2014, pp. 347-349. ISBN 978-9975-4241-9-6.
2. SÎMBOTEANU, A. *Administrația publică centrală.* Chișinău, 1998. 121 p.
3. DULSCHI, S. Administrarea publică, Structuri administrative publice centrale în ţările Uniunii Europene. În: *Administrarea publică*. Chișinău, 2019, nr.1, pp.34-40. ISSN 1813-8489.
4. Hotărârea Guvernului nr. 733 din 28.06.2006 cu privire la Concepţia guvernării electronice. În: *Monitorul Oficial*, nr. 106-111 din 14.07.2006, art. 799.
5. Raportul de activitate al Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale pentru ianuarie-decembrie. Chișinău, 2020. [Accesat 15.04.2021]. Disponibil: https://msmps.gov.md/

Recomandat
Vladimir BORȘ, dr., conf. univ.